

EKUMENIZAM U PRAVOSLAVNOJ CRKVI

ČETVRTA SVEPRAVOSLAVNA KONFERENCIJA

U Beogradu je održana IV svepravoslavna konferencija Teološke komisije od 1. do 15. rujna 1966. pod predsjedanjem nadbiskupa Atenagore, metropolita tijatirskog i Velike Britanije, imenovanog, u skladu s kanonima Pravoslavne crkve, od ekumenskog patrijarha Njegove Svetosti Atenagore. Pokrovitelj i domaćin konferencije bio je Nj. Svetost patrijarh srpski German.

»Glasnik«, službeni list Srpske pravoslavne crkve, Beograd, br. 10/1966, na 40 strana velikog formata donosi dokumentaciju i izvještaj o radu konferencije.

Konferencija je imala 41 člana predstavnika svih (usve 12) pravoslavnih crkava na svijetu. Najviše je imala predstavnika srpska crkva, usve 7, a najmanje finska crkva, samo 1; ruska je crkva poslala 4 predstavnika. Među predstavnicima bilo je 15 članova episkopata raznih naroda, a ostali su bili većinom profesori teologija. Od episkopata Srpske pravoslavne crkve prisustvovali su kao njezini predstavnici episkop dalmatinski g. dr. Stefan Boca kao specijalist za anglikansku teologiju i episkop moravički g. Sava kao specijalist za starokatoličku teologiju. Na koncu konferencije dan je komunique za štampu pa su tu govorili predstavnici raznih crkava učesnica. Na koncu je izdan i zajednički proglas potpisan od predsjednika konferencije metropolita Atenagore.

Konferencija se odmah u početku podijelila u dvije potkomisije. Prva je potkomisija imala za temu *dijalog s Anglikanskom crkvom*, a druga potkomisija *dijalog sa Starokatoličkom crkvom*.

Svakog jutra istodobno bile su radne sjednice obiju potkomisija, a poslije-podne gotovo svakog dana bilo je rezervirano za razne izlete i posjete (na Avalu, manastir Rakovicu, Muzej I ustanka, Oplenac, manastir Žiču, Svetozarevo, gdje su učesnici razgledali tvornicu kablova, Vojni muzej, Bogoslovski fakultet itd.).

Nas posebno zanima ekumenski duh koji se očitovao na toj konferenciji. Čini se da se taj duh kako se očitovao na toj IV svepravoslavnoj beogradskoj konferenciji (tri su se svepravoslavne konferencije već održale na Rodosu) može označiti u dvije točke: 1. velika želja da se u razumijevanju i u duhu sveobuhvatne Kristove ljubavi uspostavi dijalog s Anglikanskom i Starokatoličkom crkvom, 2. veliko nastojanje da se ne prešute dogmatske, moralne, liturgijske, disciplinske i druge razlike koje dijele Pravoslavnu crkvu od spomenutih dviju crkava. Tako je na toj konferenciji u općim izjavama danima na početku i na svršetku konferencije dominirala širina ljubavi Pravoslavne crkve, a u radu same konferencije vladala je nepokolebljivost Istine, kako je ispovijeda Pravoslavna crkva. Nekome bi moglo izgledati da se te dvije tendencije jedna drugoj protive, ali to nije tačno. Pravoslavna crkva je pokazala da ne može praviti kompromisa s Istinom i da ona najviše ljubi baš Istinu.

Rezultat rada obadviju potkomisija lista je teza o kojima se Pravoslavna crkva slaže ili ne slaže s Anglikanskom, dotično sa Starokatoličkom crkvom. Primjera radi donosimo ovdje neke teze iz rada potkomisije za dijalog sa Staro-

katoličkom crkvom. Toj potkomisiji predsjedao je metropolit kalavrijski (Cari-gradska crkva) g. Emilianos. U toj sekciji, dotično potkomisiji, održana su tri predavanja i dva interventa. Na koncu je izdana rezolucija odobrena od plenuma konferencije u kojoj se, između ostalog, potkomisija tuži što starokatolici »nisu ispoljili čvrsto učenje u nečemu, niti su potpuno informisali Pravoslavne crkve o celini njihova učenja«, a hvali starokatolike zato što su izrazili »svoju želju i odluku da ostanu u veri drevne crkve kako je ona formulisana na vaseljenskim saborima i u opštepriznatim dogmatskim definicijama vaseljenskih sabora nedeljive Crkve prve hiljadugodišnjice, i u sv. Predanju, pod pojmom kako ga je formulisao Vikentije Lerinski u poznatoj rečenici: »... Ono što je svuda, što je uvek, što je od svih verovano (Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est)«.

Nakon toga potkomisija, dotično sama konferencija, nabraja teze u kojima se pravoslavni i starokatolici slažu, npr. u »odbacivanju novopojavljenih dogmata Rimokatoličke crkve o nepogrešivosti i primatu rimskog episkopa... U odbacivanju izjave Pija IX date 1854 »o neporočnom začecu«... U odbacivanju učenja Katoličke crkve o... indulgenciji i čistilištu... Protiv opšteg prinudnog celibata sveštenstva... u odbacivanju latinskih sabora i njihovih kanona posle 1054.«

Osim toga, potkomisija, dotično sama komisija, hvali starokatolike što »se pokazuju kao da prihvataju: Sveto pismo i sv. Predanje kao dva izvora hrišćanske vere, definišući sv. Predanje kao razjašnjenje i dopunu Sv. pisma jednoglasnim pisanim predanjem drevne crkve.« Zatim, što starokatolici uče da Crkva »stoji u tumačenju iznad Sv. pisma, a ne Sv. pismo iznad nje« iako »nema pravo da objavljuje nova učenja koja se ne zasnivaju na Sv. pismu i Predanju«. Starokatolici se hvale i zato što »odbacuju samo zloupotrebu u poštovanju svetitelja koje se javljaju u Rimokatoličkoj crkvi.«

Tako u ovom spisku slaganja nalazimo 19 teza. Spisak pak teza u kojima se te dvije Crkve ne slažu sažet je u tri točke: Filioque, dogmatske nauke o Crkvi i o sakramentima. U ovoj posljednjoj točki nabrajaju se razlike o svakom pojedinom sakramentu pa se među ostalim ozbiljno prigovara starokatolicima što upotrebljavaju polijevanje mjesto uranjanja u krštenju, beskvasni kruh u Euharistiji itd. — sve dosadašnje poznate razlike tu se oštro iznose. Naglašuje se također da Pravoslavna crkva uči »da je neophodni preduslov za opštenje u tajnama potpuno i apsolutno jedinstvo i identičnost u dogmatskom učenju.« To znači da ni s katolicima Pravoslavna crkva neće dozvoliti općenje u svetim tajnama, npr. da jedan pravoslavac primi sv. pričest u Katoličkoj crkvi ili obratno, ili da Pravoslavna crkva prizna kao valjano vjenčanje sklopljeno u Katoličkoj crkvi. Time se ova pravoslavna konferencija pokazuje zatvorenijom od II vat. sabora. Međutim, to je samo odluka Teološke komisije, tako reći naučni stav same specijalizirane Teološke komisije, a što će odrediti sami sabor kada stvar promotri i s pastoralne strane, kako je to učinio II vat. sabor, to će se još vidjeti. Mi smo katolici uvijek priznavali valjanost sakramenata podijeljenih u Pravoslavnoj crkvi, iako je do II vat. sabora bilo zabranjeno katolicima primati sakramente u Pravoslavnoj crkvi upravo radi onog razloga koji spominje beogradska svepravoslavna konferencija. Sakramenti naime daju milost i ujedno daju i očituju jedinstvo u vjeri s Crkvom koja te sakramente dijeli. Tko se, na primjer, krsti ili pričestuje u Pravoslavnoj crkvi, smatra se da je pravoslavac. Ipak smo mi uvijek vjerovali da su sakramenti primljeni u Pravoslavnoj crkvi valjano podijeljeni, pa, npr., prekrštavanje pravoslavaca u Katoličkoj crkvi dogmatski nije moguće. Vatikanski je sabor otvorio mogućnost, u nekim prigodama i s posebnim dozvolama, da katolici dopušteno i valjano prime sakramente od pravoslavnog svećenika. Tu je mogućnost sada papa Pavao VI proširio i na vjenčanje.

Hoće li nas u tome slijediti Pravoslavna crkva?

Svakako, mi bismo to željeli.

Na koncu se i pridružujemo želji koju je izrekao na konferenciji za štampu, nakon završetka konferencije, preosvešteni episkop dalmatinski dr Stefan Boca u ime Srpske pravoslavne crkve: »Neka bi dao Gospod da se ispunje sva nastojanja svijeta nas koji smo konferisali da dođe do jedinstva hrišćana.«

Frane Franić